

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 5775333-03

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 903

מסכת בבא קמא ק"ג - ק"ט ♦ אהלות ו', ז' - ז', א'

בס"ד, ח' אלול תשע"ו

השבוע בגליון

- ♦ הנאה מעישון סיגריה, מתי וכיצד?
- ♦ אכילת גבינה לאחר ארוחה בשרית דשנה
- ♦ גבאי הצדקה שחפץ למוות בידיים נקיות
- ♦ ההבדל בין שמירת כבוד האב לבזיון האב
- ♦ רישום רשלני בפנקס צדקה

♦ ויכוח בין מוציא לאור לבעל בית דפוס

- ♦ יועץ אלמוני מול "פנקס הקבלנים"
- ♦ מסירת מידע שגוי לבעלי גמחים
- ♦ קולות, חומרות, ומה שביניהן
- ♦ איך מדפיסים את הלוגו של "מאורות הדף היומי"?
- ♦ צייר שביקש להבטיח את שכרו

דבר העורך

פח הזכויות

יום שישי שגרתי.

גלגליו של סנדור חבטו התחככו קלות במדרכה לפני שבעליו יצא ממנו, ובדעתי לא עלה כי עוד ימים אחדים אכתוב על הטנדר, על בעליו ועל מעשיו.

דליים מוכתמי מלט וכלי עבודה שונים העידו כי הלה עוסק בבניין הארץ. הוא יצא את מכונתו, ובצעדים כבדים של איש עבודה בלע את המדרכה בדרכו להפגש עם אברך תלמיד חכם שהמתין לו בפתח החצר.

כעבור עשרים דקות עברתי שוב במקום. המכונת כבר נסעה לדרכה. האברך עדיין עמד בפתח חצרו וקרא לעברי: ראית אותי? מה שראית - לא ראית! עשיתי אזני כאפרכסת וכה סיפר האיש:

הוא נראה אדם 'פשוט', הא?

ובכן, בעל הטנדר הוא שפוצניק במקצועו. עבודותיו מעולם לא התפרשו באופן נרחב, תמיד הוא עובד לבדו ופעמים עם פועל נוסף. ברוך ה' עבודה זו מספקת לו פרנסה בלא דוחק.

השומע אתה? באחד הימים הוא החליט כי ברצונו להיות תומך תורה! זכות גדולה. רצונו היה כביר, אך בפועל לא היה לו ממון מיותר כדי לממשו. אבל את חלומו הוא מימש! הוא פתח כולל ערב למניין אברכים והוא בעצמו מממן את מלגתם ואף יושב ללמוד עמם מידי ערב בערב.

ואם תאמר כסף מניין?

שמעו נא רבותי!

זוהי עובדה שראוייה להחקק בדפי ההיסטוריה של דורנו, לימים יבואו. אם אנו משרטטים בערגה את

דף ק/א חזי דעלך קא סמכינא

יועץ אלמוני מול "פנקס הקבלנים"

סוגייתנו מספרת שריש לקיש הראה דינר לרבי אלעזר ובקשו שיחווה את דעתו אם אינו מזויף, ורבי אלעזר שלא היה מומחה בבחינת מטבעות השיב כי המטבע אינו מזויף. בתגובה, אמר לו ריש לקיש "עלך קא סמכינא", כלומר, אני סומך על שיקול דעתך, ואם יתברר שטעית, עליך לפצות אותי על ההפסד שנגרם לי בגינך, כדין המזיק את חבירו ב"גרמי", וכך גם נפסק להלכה (שולחן ערוך חו"מ סי' ש"ו סעי' ו').

מסירת מידע שגוי לבעלי גמחים"ם: על פי זה מחדש בעל שלטי גיבורים (הובא בש"ך שם ס"ק י"ב), כי לא רק אדם שקבע על חפץ פגום שהוא כשיר חייב לשלם, אלא גם המייעץ לחבירו בדבר אפיו של פלוני, כאשר חבירו מברר עליו אם אפשר לסמוך על יושרו, או אם הוא אדם אמיד שניתן להלוות לו כספים בלא חשש לפרעונום וחבירו סומך על דיברתו, חייב המייעץ לשלם למלווה את סכום ההלוואה, אם הלווה לא פרע אותה.

בנוסף לכך, גם כאשר המתיעץ לא אמר לחבירו באופן מפורש שהוא סומך על דבריו בלבד, חייב המייעץ לשאת בתוצאות דבריו, אם היה ברור ומובן מאליו שהוא סומך על דבריו (שולחן ערוך שם). עם זאת, במקרים מעין אלו יש לוודא באופן מוחלט, שהמתיעץ סמך על דבריו בלבד. דוגמא לדבר כתב הרב זילברשטיין שליט"א (זכרון טוביה בית דוד עמוד תקנ"ז), לגבי אדם שבירר אצל חבירו אם אפשר לסמוך על קבלן פלוני, וחבירו השיב לו שהוא אדם נאמן, ולבסוף הקבלן רימה את המתיעץ והונה אותו. במקרה זה, גם אם מאופן דיבורם ניתן היה להבין שהמתיעץ סומך על המייעץ בלבד, יתכן שהמייעץ רשאי לטעון, כי מאחר שב"פנקס הקבלנים" יש פרטים אודות אורחותיו של כל קבלן, הוא היה סמוך ובטוח שחבירו יבדוק גם בפנקס זה אם אפשר לסמוך על הקבלן, ולפיכך, יש לעשות שאלת חכם האם אמנם אפשר לחייבו.

לפני עור לא תתן מכשול: בקשר לכך חשוב לציין את דברי החפץ חיים זצ"ל (רכילות כלל ט' ה"ג) שהמייעץ לחבירו יתן אל ליבו להשיב נכונה באמת ובתמים, כאילו היה הדבר נוגע לו עצמו, ואם אינו נוהג כן, הרי הוא עובר על דברי התורה (ויקרא יט/יד) "לפני עור לא תתן מכשול".

דף ק/א אשר יעשונו זו לפנים משורת הדין

קולות, חומרות, ומה שביניהן

מהפסוק (שמות יח/כ) "ואת המעשה אשר יעשונו", נדרש בסוגייתנו, שמצווה על האדם לנהוג לפנים משורת הדין, ולעיתים אף להחמיר על עצמו ולהעניק לזולת את אשר אינו חייב לתת לו מן הדין. רבינו יונה (שערי תשובה שער ג'/ג) גם כותב, כי מצווה זו, חשובה ויקרה כמאמר

צעילוי נשמת

הר"ר **יחיאל מאיר ברנד** ז"ל
ב"ר יששכר דב הכהן ז"ל
נלב"ע ז' באלול תשמ"ח
תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר **אפרים ברנד** ומשפ' שיחיו - גבעתיים

צעילוי נשמת

הרב **דוד יעקב הלוי אפלבוים** הי"ד
ובתו **נאוה** הי"ד
נלב"ע י"ג באלול תשס"ג
תנצב"ה

הנוצחו ע"י
הר"ר **צבי ותמרה סנד** שיחיו - ירושלים

צעילוי נשמת

ר' **יואל שטרנטל** ז"ל
ב"ר יהודה נחמן ז"ל
נלב"ע י"ג באלול תשל"ט
תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר **ברוך מרדכי ומשפ' שיחיו** - ר"ג

חז"ל (מסכתות קטנות מסכת כלה רבתי פ"ה הל' א) שלא חרבה ירושלים אלא על שלא נהגו בה לפנים משורת הדין. מאידך, אין אנו מוצאים שחז"ל שיבחו אדם המקיים מצווה שאינו חייב בה, ואף אמרו (ירושלמי מסכת שבת פ"א ה"ב) ש"כל מי שהוא פטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט". יש, איפוא, לברר, מהו הכלל שלפיו ינחה האדם את עצמו, באלו מקרים להחמיר, ומתי אין בכך כל עניין.

בעל השדי חמד (כללים, מערכת כ' אות ט"ז) מבאר, כי בכל הנוגע לדברים שבין אדם לחבירו, גם הפטור מן המצווה לחלוטין ומחמיר על עצמו לקיימה, מקיים מצווה ואינו נקרא הדיוט, שהרי למעשה חבירו נהנה מכך, ויש תועלת במעשהו. לעומת זאת, במצוות שבין אדם למקום יש לבדוק, אם אין זו מצווה שיש לקיימה, או שמא המצווה קיימת, אך הוא פטור ממנה. כגון: אדם היושב בסוכה בשעה שיורדים גשמים נקרא הדיוט, שהרי אין כל תועלת בישיבתו בסוכה באותה עת, ואין הוא מקיים כל מצווה בכך. לעומת זאת, המחמיר לשתות מים בסוכה, אף שאין חובה לעשות כן, הרי זה משובח (רמב"ם הל' שופר וסוכה ולולב פ"ו הל' ו), שכן, אמנם לא חייבוהו לטרוח ולהכנס לסוכה לצורך שתיית מים, אך וודאי שהשותה בסוכה מקיים מצווה.

דף קא/א יש שבח סמנין על גבי הצמר

איך מדפיסים את הלוגו של "מאורות הדף היומי"?

סוגייתנו דנה אם בעליו של בגד אשר קוף שפך עליו צבע, פטור מתשלום לבעל הצבע בגין ערכו של הבגד שהאמיר, שכן, ספק הוא אם יש להתייחס אל הצבע שנוסף לבגד כאל השבחה ממשית (עי' שערי יושר שער ג' פרק כ"ה). את הביאור בסברא זו נוכל להבין על ידי המעשה הבא שהובא לפני הרא"ש.

צייר שביקש להבטיח את שכרו: יהודי חובב ציור סיפק בד לצייר כדי שהלה יצייר עליו. עם סיום העבודה הודיע הצייר, שהוא אוסר בהנאה על בעל הבד את חלקו בציור, עד שזה ישלם את שכרו. בפני הרא"ש (ש"ר"ת כלל י"ב סי' ו) הובאה השאלה, אם בכוחו של הצייר לאסור על אחרים ליהנות מן הצבע, והוא הכריע לשלילה. אחד מנימוקיו הוא, שאין להתייחס אל הצבע כאל חפץ בעל ערך ממוני, שהרי במתכונתו הנוכחית אין בו כל שימוש, וגם אם יגרדוהו מן הבד הוא לא יהא ראוי למאומה. מעתה ניתן לומר, שאדם שצבעו את בגדו בלא בקשתו יכול לטעון כלפי בעל הצבע, שהוא אינו חייב לשלם, שהרי למעשה בעל הצבע אינו יכול להצביע על הבגד ולומר: "הנה, הממון הזה התווסף לבגד".

ויכוח בין מוציא לאור לבעל בית דפוס: תשובתו של הרא"ש עמדה בפני אחד מבתי הדין, שלפניו הופיעו מוציא לאור ובעל בית דפוס, שמחמת שרשרת של טעויות ואי הבנות חמורות ביניהם, הם נקלעו לוויכוח סוער בדבר הסכום שעל המוציא לאור לשלם לבעל בית הדפוס. מאחר שהנידון נסוב אודות פרטי עבודת ההדפסה, החכמנו בנושא זה מפיו של הר"ר שמעון פדל הי"ו, אשר הדפיס במסירות רבה מידי שבוע גליונות "מאורות הדף היומי" בעברית ובאנגלית.

כידוע, אפשר להדפיס בצבע אחד - "שחור לבן", וניתן להדפיס הדפסה צבעונית, השונה במהותה ובמחירה מהדפסה בשחור לבן. הדפסה נעשית על ידי פלטה עשויה מתכת, שעליה מודגשות המילים או הצורות העומדות להדפסה. להדפסה ב"שחור לבן" די בפלטה אחת. לעומת זאת, לצורך הדפסה צבעונית, דוגמת הלוגו של הגליון אותו אתה אוחז בידך, יש להשתמש בארבע פלטות, משום שמכלול הצבעים המוכרים לנו מורכב מארבעה צבעי יסוד: כחול, אדום, צהוב ושחור. כמובן, שתהליך ההדפסה הצבעונית מייקר את עלות ההדפסה באופן משמעותי.

אותו מוציא לאור, שסיים להעלות על הכתב את חידושי תורתו, ביקש להדפיס בהדפסה צבעונית. הבנתו בנושא ההדפסות כללה את הידיעה, כי כדי להדפיס ספר יש צורך בפלטות. על ההבדל בשיטת העבודה ועל הפרשי העלות שבין הדפסה צבעונית לבין הדפסה ב"שחור לבן" הוא לא שמע מעולם. מצוייד בידיעה דלה זו הזמין המוציא לאור הדפסה צבעונית של ספרו באחד מבתי הדפוס, בלא לסכם על התשלום.

עם השלמת המלאכה, בעל בית הדפוס תבע שכר מלא של הדפסה צבעונית, שהרי המוציא לאור נהנה ממנה ועליו לשלם את דמי הנאתו. אולם, המוציא לאור טען, כי מאחר שהם לא הבינו זה את זה, ומעולם לא סוכם ביניהם מחיר העיסקה, ההסכם ביניהם בטל ומבוטל, ומעתה, בעל בית הדפוס אינו אלא כקוף ששפך צבע על ראובן על בגד של שמעון, שסוגייתנו לא הגיעה להכרעה בדבר מחויבותו של בעל הבגד לשלם עבור צבע זה.

אולם, בית הדין הכריע (פ"ד ירושלים ד"מ ובי"ג פ"ד עמ' ר"א), שעל המוציא לאור לשלם את

חיי העיירות של פעם, החיים הצנועים, התמימים והפשוטים, קהילות הקודש שמסרו את נפשם לחיות על קדושת ה', הרי המעשה הזה ראוי להצטרף אליהם.

כסף מניין?

ובכן, הוא נטל על עצמו 'משרה' נוספת.

הוצאת פחי זבל!

בכל יום האיש הצדיק מייגע את שריריו לאחר יום עבודה בשיפוץ, נכנס לחצרות בתים ומוציא אל המדרכה את עגלות האשפה העמוסות. כבד. חם. צחנה. אך שקשוק גלגלי הפחים הנגררים על ידיו, הרי הוא באזניו כקול גלגל החיים. הריח החמוץ מכה בנחיריו כניחוח פרדס תאנים. גן עדן. כובד המשא אינו מכביד עליו, כעשיר הדוחף עגלה גדושה ביהלומים. בחום וביזע אינו חש כלל, הוא מקיים את העולם, בזכותו העולם קיים. זהו איש של מעשים. אם העולם קיים רק בשביל התורה, ואם לשם כך צריך לפתוח כולל נוסף - עושים!

זוהי עבודה המכבדת את בעליה.

את שמו לא נפרסם כאן, אך אם תראו בבני ברק אדם הולך מחצר לחצר, ידיו החסונות מטלטלות פחי אשפה מלאים - אל המדרכה, וריקניים - אל החצרות, מצחו זוהר, פניו מאירות וחיכוך מאושר - זה האיש.

זה האיש אשר יכול להוות דוגמה עבור כל מי שזקוק לה. בכל המישורים. על חיים עם תוכן פנימי, על רוחניות איתנה הממיסה את הגשמיות ומאפסתה, על אמת מוצקה, על מימוש יעדים מתוך אמונה בצדקת הדרך.

זה האיש אשר ראוי היה כי נישאנו על כפיים עם עגלות האשפה, נרקוד ונשיר לו "אשרי מי שעמלו בתורה!"

זה האיש אשר ראוי היה כי נסחוב עמו יחד את משאו הקדוש.

זה האיש אשר גדל בדורנו אנו, וכשם שהלל מחייב את העניים, הוא מחייב את מי שחושב כי אינו יכול, או שחושב שהוא חושב שאינו יכול.

★ ★ ★

יהודי יקר!

שנה נוספת חלפה. כצל עובר. אפילו לא כאור שכבה. השנה הבאה עלינו לטובה לא תחלוף לאט יותר, והחלטה שלא לתקבל כעת חיה, עוד לא תספיק להידון עד שיחלוף צל השנה הבאה וגם צל השנים שאחריה.

פחי זבל - לא כל אחד יכול.

דף גמרא - מי אינו יכול?

עשה למעןך. עשה למען תניקות של בית רבן שבביתך. הרם את השופרות, חייג למוקד הארצי של מאורות הדף היומי והצטרף לחיים של תורה 03-5775333.

שנה טובה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. סקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,
24 שעות ביממה
מתחברים לשיעור
המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

לעילוי נשמת

מרת **נחמה ליבא בטלמן** ע"ה

ב"ר אברהם שמואל מנא ז"ל נלב"ע ז' באלול תשנ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף מיץ** זצ"ל

ב"ר מרדכי זצ"ל נלב"ע ט' באלול תשל"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרב **דוד יהודה** זצ"ל

ב"ר חיים גדליהו בנט זצ"ל נלב"ע י' באלול תשל"ג

וזוגתו הרבנית **אסתר** ע"ה

ב"ר שלמה צבי הברמן זצ"ל נלב"ע י"ט בסיון תשל"א

תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **לונה כהן** ע"ה

בת רחל ע"ה נלב"ע י"ג באלול תשס"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה שיחי

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם אביש פירר** ז"ל

ב"ר משה מנחם ז"ל נלב"ע י"ד בתשרי תשס"א

ומרת **עדינה טובה** ע"ה

ב"ר יעקב צבי הכהן ז"ל נלב"ע י"ג באלול תשס"ח

תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

מלא הסכום הנדרש על ידי בעל בית הדפוס. שכן, דווקא אדם שלא ביקש שיצבעו את בגדו פטור מתשלום. אולם, כאשר הבגד עמד לצביעה, חייב בעליו לשלם, משום שנחסכה ממנו עלות דמי הצביעה שעמד לעשות (תוס' קב/ב ד"ה מי הודיעו לצבע). לפיכך, גם המוציא לאור שעמד לבצע הדפסה צבעונית חייב בתשלום מלא.

דף קא/ב במי שהנאתו וביעורו שוין

הנאה מעישון סיגריה, מתי וכיצד?

מבואר בסוגייתנו, כי כאשר נדרשים להכריע אם בגידול קרקע מסויים יש לנהוג בקדושת שביעית, הכלל הקובע הוא שיהא "הנאתו וביעורו שווין", כפירות. כלומר, כפי שכלויים של פירות מאכל הוא על ידי אכילתם וההנאה מהם באותה עת, כך גם כל גידול קרקע המיועד לשימוש שהנאתו וכלויו מן העולם נעשים בו זמנית באותה פעולה, כגון, שמן לסוך בו את הגוף או להדליק בו נר, יש לנהוג בו קדושת שביעית. לעומת זאת, עצים המיועדים להסקה אין נוהגים בהם קדושת שביעית, כיון שההנאה העיקרית מהם היא לאחר שכלו מן העולם והפכו לגחלים.

האדמו"ר מצאנז זצ"ל נשאל, אם יש לנהוג בקדושת שביעית גם בטבק שמגדלים בארץ ישראל לצורך עישון סיגריות. בתחילת דבריו הוא מביא את דעת הסוברים (גדולת מרדכי סי' ט), שהואיל וזמן ההנאה מהטבק וכלויו מן העולם שווים, יש לנהוג בו קדושת שביעית.

למה אתה מעשן? אולם, בספרו דברי יציב (שו"ת חלק י"ד סי' ר"ד), כתב האדמו"ר מצאנז, כי לדעתו אין חיוב לנהוג בקדושת שביעית בעלי טבק אלו עקב מספר טעמים: **א.** יש לחלק בין ההנאה מעישון סיגריה לבין ההנאה מאורו של נר. שכן, הנהנה מאורו של נר, אכן הנאתו וביעורו שווה, שהרי האש המכלה את השמן, היא הנותנת את אורה. אולם המעשן סיגריה, אינו נהנה אלא מהעשן של עלי הטבק שכבר נשרפו... ושוב אין כאן מקרה של "הנאתו וביעורו שווה", שהרי רק **לאחר** שנשרפו עלי הטבק, המעשן שואף את העשן לריאותיו ו"נהנה". **ב.** יש לפקפק אם ראוי להגדיר את העישון כהנאה, אחר שהתברר כי עישון סיגריות עלול לגרום למחלות חמורות ולהזיק לבריאות, וקדושת שביעית כלל אינה חלה על דבר שאין נהנים ממנו. **ג.** מאחר שבדרך כלל הסופגים עשן סיגריות אל קרבם עושים זאת כדי לשכך את עצביהם, אין להחשיב את העישון כאכילה או כהנאה, אלא כנטילת תרופה, וממילא אי אפשר להגדיר את עלי הטבק כחייבים בקדושת שביעית. אמנם, מן הראוי לציין, שיש רבים המחמירים כדעת הגדולת מרדכי (ע"י צ"ץ אליעזר חלק י"א סי' ס"ט).

דף קי/א ואכילה גסה לאו כלום הוא

אכילת גבינה לאחר ארוחה בשרית דשנה

מחלה חמורה, שהכחה ל"ע ביהודי, מנעה ממנו את האפשרות לאכול כדרך בני אדם והרופאים נאלצו להתקין בגופו מערכת הזנה חוץ-גופית שדרכה הכניסו מזון הישר אל קיבתו. החולה פנה אל בעל חלקת יעקב (שו"ת או"ח סי' נ"ב וסי' רט"ז) וביקש לדעת אם יש לברך טרם הכנסת המזון אל הקיבה, גם כאשר המזון אינו עובר דרך הפה. כדי לענות על שאלה זו עלינו להגדיר את התנאים המחייבים ברכה לפני אכילת מזון.

בסוגייתנו מבואר שאדם שבע ודשן אשר נפשו קצה באכילה נוספת, אינו רשאי לקיים את מצוות אכילת בשר הקרבן, משום שאכילתו היא "אכילה גסה" שאינה נחשבת לאכילה (רש"י ד"ה אכילה גסה, וע"י שער הציון או"ח סי' תרי"ב ס"ק ט"ו). מקור דין זה הוא מדברי הגמרא (יומא פ/ב) האומרת, שהאוכל "אכילה גסה" ביום הכיפורים, [כגון, אדם אשר מילא את כריסו בערב הצום והמשיך לאכול גם לאחר כניסת היום הקדוש], אינו חייב על אכילה זו, משום שהיא אינה נחשבת כאכילה כי אם כגרימת נזק, הן למאכל שהושחת, והן לגופו של האוכל אכילה יתירה. לפיכך, אדם זה אינו מוגדר כאחד שלא התענה ביום הכיפורים, שהרי לא נהנה מן האוכל כלל ועיקר. ואכן, פסק המשנה ברורה (סי' קצ"ז ס"ק כ"ח), שמאחר ש"אכילה גסה" אינה נחשבת כאכילה, אין לברך עליה.

כידוע, **שתי הנאות לו לאדם כאכילת מאכל:** **א.** הנאת החיך והגרונן בעת הלעיסה והבליעה. **ב.** הרגשת שובע והיעלמות תחושת הרעב כל זמן שהמזון במעי. ניתן לומר, כי בברכת הנהנין אין מתחייב אלא אדם שגם גרונו נהנה מן האכילה, שהרי גם האוכל אכילה גסה נהנה מן העובדה שהוא לא יחוש תחושת רעב לאורך זמן, ובכל זאת אין אכילתו נחשבת לאכילה והוא פטור מלברך עליה. לפיכך, החולה שמזין את גופו שלא דרך פיו, פטור מברכה, שהרי הוא חסר את הנאת הגרון והחיך.

שאמנם על מצוות כיבוד אב ואם אין כופין, אך אי השבת החפצים הגזולים, עלולה להביא את אביהם לידי קלון, ועל מניעת קלון ההורים כופין את הבנים.

[בעל צמח דוד (סי' ס"ח) גם מוכיח מסוגייתנו, כי בכל הנוגע לקלון אביו, גם חייב הבן לשלם מכספו הפרטי למניעת הקלון ולא רק מירושת אביו. שהרי, החפצים הגזולים שנכללו בירושה מעולם לא היו של האב, מאחר שהם גנובים, ואילו הבן קנה אותם בשינוי רשות. ולכאורה, מדוע עליו למנוע את קלון אביו מממונו הפרטי, הרי נפסק להלכה (שו"ע יו"ד סי' ר"מ ס"ה) שכיבוד אב משל אב? מוכח, איפוא, שבכל הנוגע לדיני קלון, חייב הבן להוזיל מעות גם מכספו. ועיי"ש שנשאר בצ"ע].

רישום רשלני בפנקס צדקה: לפני שנים רבות שכב גבאי צדקה על ערש דווי, וטרם פטירתו הוא התוודה בפני בניו, כי לעיתים, בדרך כלל בשוגג, הוא לא ערך רישום מדוייק של הסכומים שניתנו לו עבור קופת הצדקה, וחלק מכספי הצדקה התגלגלו לקופתו הפרטית. על כן הוא ביקש מהם להפריש סך מסויים לקופת הצדקה, כדי שלא ישא עמו את חטאיו לגנזי מרומים. בתום ה"שבעה" החליטו הבנים פה אחד שלא לציית לדבריו, משום שלטענתם, אם יפרישו מעות לקופת הצדקה, ייחשב הדבר כהודאה בכך שאביהם לא נהג כשורה בתקופת כהונתו כגבאי, ומחובתם לשמור על כבודו ולא להניח לשמו הטוב להתפלוש בעפר פי הרכלנים.

אולם, הגאון רבי יהודה אסאד (שו"ת יהודה יעלה ח"ב סי' מ"ז) הורה לבנים למהר ולעשות כבקשת אביהם המנוח, בין היתר, משום שאם אמנם הם דואגים לכבוד אביהם, אל להם לציירו כשקרן מובהק ולשים את דבריו לאל, שהרי אמר להם במפורש, כי פה ושם חלו טעויות, ואם לא יצייתו לדבריו, כבודו יופר מאד. על כן, הוא ייעץ להם שיתנו את כספי הצדקה כרצונם, ויספרו לאנשים, שבעקבות טעויות שונות שאירעו לאביהם במהלך השנים, ביקש מהם אביהם הישר וההגון לעשות זאת, כדי להגיע לעולם הבא נקי מכל רב.

מאחר שאכילה גסה אינה נחשבת לאכילה, יש לכאורה לדון, אם אדם שאכל ארוחה בשרית דשנה ונפשו קצה באוכל נוסף, רשאי לאכול מאכל חלבי, שהרי אכילתם אינה נחשבת כאכילה. אולם, המשנה למלך (הל' יסודי התורה פ"ה הל' ח') מכריע, שאין הוא רשאי לאכול מאכלי חלב, משום שבאיסור אכילת בשר וחלב לא השתמשה התורה בלשון "אכילה" אלא אמרה (שמות כג/ט) "לא תבשל גדי בחלב אמו", ולפיכך, לא ניתן להסתמך על היתר זה [עיי"ש, שמשפך לגבי איסור אכילת נבילה במצב של אכילה גסה, והכריע שאינו לוקה מלקות ולא עבר על איסור דאורייתא, אלא על איסור דרבנן].

דף קיא/ב ואם היה דבר שיש בו אחריות

גבאי הצדקה שחפץ למות בידיים נקיות

בסוגייתנו מבואר, שלכל הדעות [גם למ"ד רשות יורש כרשות לוקח], בנים שירשו חפצים גזולים מאביהם חייבים להשיבם לנגזלים, למרות שהם קנו את החפצים בשינוי רשות ואין הם שייכים עוד לנגזלים. זאת, משום כבוד אביהם, שהרי אם היורשים ישתמשו בחפצים הגזולים יכירו בכך הסובבים אותם ויעלו לרעה את זכרו המפוקפק של אביהם הגנב.

ההבדל בין שמירת כבוד האב לכזיון האב: הרא"ש (כתובות פ' ט' סי' י"ד) דן בנושא חובת הבנים להוזיל מכספי הירושה עבור אביהם המת, וכותב, כי מדברי סוגייתנו משמע, שאף כופין על הבנים להחזיר את החפצים הגזולים. אולם, מקשה הרא"ש, הרי אין כופין על אדם לקיים מצוות כיבוד אב, כמבואר בגמרא (חולין ק"ב) שאין כופין על קיום מצווה שהתורה כתבה במפורש את השכר שיקבל מקיימה, ולכן, בן שאינו פורע את חובות אביו, אף שמצווה עליו לעשות כן, אין כופין אותו על כך. ואם כן, מדוע כופין על הבנים להשיב את החפצים הגזולים? ומבאר הרא"ש,

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

* **3029** **חייג עכשיו:**

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

אלול תשע"ו

חלקנו

ספר לימוד יומי לכל יהודי - בכל עת

מאורות הדף היומי